

The Impact of Social Participation in the Process of Recreating the Old Texture of Cities (Case Study: Zone 4 of Urmia City)

Ronak Jamshidi¹, MirSaeed Moosavi^{2*}, Mahsa Faramarzi Asi³, Siroos Jamali⁴

- 1- Ph.D Student in Architecture and Urban Planning, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran.
- 2- Assistant Professor of Architecture and Urban Planning, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran.
- 3- Assistant Professor of Architecture and Urban Planning, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran.
- 4- Assistant Professor of Architecture and Urban Planning, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran.

Received: 01 June2021

Accepted: 14 September 2021

Extended Abstract

Introduction

Citizens' participation in urban affairs promotes citizens' understanding of issues related to them and their mutual needs, and helps to create a better society. And strengthens a community's ability to coordinate the actions of individuals to develop and improve valuable collective goods and to better govern, and increase the opportunities for smart policymaking. The city of Urmia, which is one of the most populous centers in Iran, has 124 hectares of old texture, which is declining day by day due to lack of attention to public participation in solving its problems. Therefore, considering the role of public and social participation in the success of urban regeneration programs in the old context, in this study, while recognizing the meanings and concepts related to the role of public participation in urban regeneration programs, optimal strategies to increase public participation in Develop and present urban regeneration programs.

Methodology

The research method in this article is survey-descriptive and the research is based on the study of internal and external factors to achieve optimal strategies to promote social participation in the reconstruction of the old context. Selection of a case study from the statistical population seemed necessary. For this reason, using the Cochran's formula from the statistical population of 540 households in District 4 of Urmia (Samaneh Tose'e Co., 2016), 30 households were selected as a case study. The sampling method is systematic and the Likert scale is used for scoring. After identifying the external and internal factors affecting the area by examining the upstream documents and field studies, using a questionnaire, SWOT technique and ANP model have been evaluated. Then, each of the criteria and sub-criteria was calculated using the ANP model in the super design statistical software, which is analyzed below. The Network Analysis Process (ANP) model is an advanced model for decision making and analysis. This model has the ability to calculate the consistency of judgments and flexibility in the number of levels of judgment criteria. The network analysis process model is in fact a generalized model of the Hierarchical Planning Method (AHP) that does not assume in the Hierarchical Planning Method that there is no relationship between different levels of decision making.

---

* . Corresponding Author (Email: ms.moosavi@iaut.ac.ir)

Results and Discussion

One of the serious problems in the cities of developing countries, especially in Iran, is having old urban textures. Poor and unsafe spaces, narrow passages, spatial and architectural anomalies, garbage disposal, sewage and population density in small spaces are the main problems of the old textures of cities. Due to the weak structure, performance and migration of the villagers, this has left the main inhabitants of the region and has caused further destruction and erosion of this tissue. One of these areas is District 4 in the city of Urmia, which includes a large worn-out area. The results of the analysis of strengths, weaknesses, opportunities and threats are presented in the form of four strategies for rehabilitation, modernization and reorganization of the troubled areas of Region 4. An aggressive strategy was presented to develop the capacity of residents and stakeholders in tissue repair. It can be concluded that the development of urbanization in recent decades has been associated with major changes in urban contexts. Therefore, there is a need to provide a suitable solution to the problem and identify the size, extent and severity of the problem. The general conditions and characteristics of the city, the existing macro policies and special features, each with an old texture can be effective in presenting strategies for the reconstruction of the old texture. In this study, it can be said that there have been scattered neighborhoods in this area since the beginning. And this region has more problems of social, economic and cultural concern, it can be said that the reconstruction of the old fabric of the city is not possible without the cooperation of the government, public institutions and citizens. Rehabilitation and repair of old tissues and public participation are interrelated and are in fact inseparable components. Attention to the old contexts is not possible except through public participation and the public sector. Older contexts require strong social participation, which ultimately leads to social sustainability. The SWOT technique, which is one of the famous models of strategic planning, can suggest the most appropriate strategies by extracting strategic factors. Regarding the study area, by examining the internal factors and with 15 strengths and 22 weaknesses, it can be concluded that the level of vulnerability is high in the area. In the case of external factors, the existence of 13 opportunities versus 6 threats to some extent indicates the open development horizons of the progress of the study area.

Conclusion

By examining the scores obtained, the strength factors are more important than the internal and external factors of the four groups. The results show that the inner points of "reducing the growth of families" with a score of 0.5 and "the tendency of people to live outside the old context" with a score of 0.435 and the outer points of "increasing the ratio of men to women and a total lack of The existence of "social security" with a score of 1.52 and "the existence of grounds for the establishment of cultural centers" with a score of 0.655 have the greatest impact on the old context. These strategies that are the proposals of this plan are to improve the economic level of the area with the help of NGOs, to study people's self-help in order to physically improve the texture, to create councils in the area, to attract investors to improve the quality of the texture. Preparation for the implementation of the neighborhood plan in the old context, preparation for demonstrating market potentials, preparation for raising the level of awareness of residents about the benefits of participating in the project, strengthening employment and self-sufficiency in the area, participation in acquainting others with benefits and potential Existing in the old context and establishing a secure communication network in accordance with the needs of the residents.

Keywords: Urban Regeneration, Social Participation, Old Context, Urmia City

تأثیر مشارکت اجتماعی در فرآیند بازآفرینی بافت قدیم شهری (مورد مطالعه: منطقه ۴ شهر ارومیه)*

روناک جمشیدی - دانشجوی دکتری گروه معماری و شهرسازی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران.
میرسعید موسوی^۱ - استادیار گروه معماری و شهرسازی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران.
مهسا فرامرزی اصل - استادیار گروه معماری، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران.
سیروس جمالی - استادیار گروه معماری، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران.

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۶/۲۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۳/۱۱

چکیده

امروزه ثابت شده است حضور و مشارکت مردم در مداخلات صورت گرفته در بافت قدیمی نقش اصلی را در تحقق پذیری طرح‌ها ایفا می‌کند، اما پیچیده بودن و عدم آگاهی مردم از احیاء و بازآفرینی باعث بی‌ رغبتی بخش غیر دولتی برای مشارکت در این گونه پروژه‌ها شده است. حال هدف از انجام این تحقیق تأثیر مشارکت اجتماعی در فرآیند بازآفرینی بافت قدیم شهر شهرهای مرزی بخصوص شهر ارومیه می‌باشد. روش تحقیق توصیفی-تحلیلی می‌باشد. نقاط درونی و بیرونی تأثیرگذار بر محدوده با پوشش‌های میدانی و مصاحبه‌های انجام شده در محدوده مورد مطالعه، شناسایی شده‌اند. به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات از مدل SWOT-ANP استفاده می‌شود. نتایج حاکی از آنست که نقاط درونی «تقلیل رشد خانواده‌ها» با امتیاز ۰/۵ و «وجود تمایل افراد به اسکان در خارج از محور بافت قدیم» با امتیاز ۰/۴۳۵ و نقاط بیرونی «افزایش نسبت آقایان به بانوان و در مجموع عدم وجود امنیت اجتماعی» با امتیاز ۱/۵۲ و «وجود زمین‌هایی برای بوجود آوردن مراکز فرهنگی» با امتیاز ۰/۶۵۵ بیشترین اثرگذاری را در بافت قدیم دارند و راهبردهایی از قبیل زمینه‌سازی جهت ایجاد شورایی در محلات محدوده، زمینه‌سازی برای اجرای طرح محله بان در بافت قدیم از نقاط درونی و بیرونی بهینه تحصیل می‌گردند. همچنین با بررسی شاخصهای کالبدی-محیطی، اجتماعی، اقتصادی و حکمروایی بازآفرینی شهری منطقه ۴ شهر ارومیه، می‌توان بر نامطلوب بودن اجرای بازآفرینی در ابعاد اجتماعی با امتیاز ۰/۱۲، اقتصادی با ۰/۱۴ و افول ارزشهای کیفی و سکونت در بافت قدیمی محلات منطقه ۴ شهر ارومیه اذعان نمود.

واژگان کلیدی: بازآفرینی شهری، مشارکت اجتماعی، بافت قدیم، منطقه ۴ شهر ارومیه

* مقاله مستخرج از رساله دکترای خانم جمشیدی با راهنمایی نویسنده اول و دوم و مشاوره نویسنده چهارم در دانشگاه آزاد اسلامی می‌باشد.

مقدمه

با رشد شهرنشینی و افزایش جمعیتی در شهرهای جهان مشکلات عدیده‌ای را در شهرها بوجود آورده‌اند (فرامرزی اصل و زینالی عظیم، ۱۳۹۷). از جمله مشکلات به وجود آمده در شهرها بی‌علاقگی، بی‌اعتنایی و بی‌تفاوتی افراد و نداشتن مشارکت در طرحها و برنامه‌های توسعه و هم‌پیوندیهای اجتماعی در محیط زندگی آنها است. بدون شک توسعه اجتماعی مستلزم مشارک‌های مردمی در ابعاد مختلف است و در واقع بدون مشارکت نمی‌توان به توسعه اجتماعی مردم محور، فراگیر و پایداری دست یافت (زیاری و همکاران، ۱۳۹۶). بخصوص این مشکلات در بافتهای قدیمی شهرها تبدیل به یک معضل اصلی شده است (Baker et al, 2007). این پدیده‌ها و مشکلات، برنامه‌ریزان را وادار به اجرای شیوه موثر نوسازی شهری کرده است. توسعه افسار گسیخته باعث شده است که اکثر برنامه‌ریزی‌ها جوابگوی مشکلات متعدد نباشند (پیراهی، ۱۳۹۵: ۱۳۸). و شهرها و ساکنان آنها را با تنگناهای متعددی چون گسترش بی‌حد کالبدی، سلطه حرکت سواره، جدایی محل کار از مسکن، دوری از طبیعت، کاهش فضاهای باز و باهویت مواجه سازند. یکی از راهکارهای ارائه شده برای حل این مشکلات بازآفرینی شهری با مشارکت اجتماعی است. بازآفرینی به اصطلاح به معنای تغییر محیط شهری به منظور ساماندهی مشکلات شهری است (Wilson et al, 2017: 24). لذا بازآفرینی شهری موفق، مستلزم داشتن توسعه پایدار در تمامی ابعاد مولفه‌های کالبدی، اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی می‌باشد (Le Dantec et al, 2015). حال سه ضلع بازآفرینی، مشارکت، برنامه ریزی راهبردی و توسعه پایدار می‌باشند که مشارکت در بین آنها مهمترین فاکتور است. بدین ترتیب لازمه اصلی رسیدن به بازآفرینی مشارکت اجتماعی است (برغمندی و عبدالهی، ۱۳۹۸: ۷۱). در بازآفرینی پایدار شهری گونه‌های جدید نهادی شکل می‌گیرند که تلاش می‌کنند برنامه‌های بازآفرینی اجتماع مدار را به شکل یکپارچه و از پایین به بالا به صورتی که همه افراد ذینفع را شامل گردد، بسط و توسعه دهند (فرجی راد و کاظمیان، ۱۳۹۱: ۱۵).

مشارکت شهروندان در امور شهری موجب ارتقای فهم و آگاهی شهروندان از مسائل مرتبط به آن‌ها و نیاز متقابل یکدیگر می‌شود (آریانا و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۱۸)، و به ایجاد جامعه بهتر کمک می‌کند (فیروزی و همکاران، ۱۳۹۸: ۸۹۲). و توانایی‌های یک جامعه را برای هماهنگ کردن کنش‌های افراد به منظور توسعه و بهبود کالاهای جمعی ارزشمند تقویت و حکومت‌گری بهتری ایجاد می‌کند و فرصت‌های تدوین سیاست‌های هوشمندانه را افزایش می‌دهد (Clarke & Cocharane, 2013). شهر ارومیه که یکی از مراکز پرجمعیت ایران است دارای ۱۲۴ هکتار بافت قدیمی می‌باشد که به علت عدم توجه به مشارکت مردمی در حل مشکلات آن، روز به روز رو به زوال می‌رود. بنابراین، با توجه به نقش مشارکت مردمی و اجتماعی در موفقیت برنامه‌های بازآفرینی شهری در بافت قدیم، در این پژوهش تلاش خواهد شد ضمن بازشناسی معانی و مفاهیم مرتبط با نقش مشارکت مردم در برنامه‌های بازآفرینی شهری، راهبردهای بهینه جهت افزایش میزان مشارکت مردم در برنامه‌های بازآفرینی شهری تدوین و ارائه گردند.

قناد و صرافی (۱۳۹۸) در تحقیقی با عنوان «برنامه ریزی راهبردی توسعه محله آخوند شهر قزوین با رویکرد بازآفرینی اجتماع محور» این گونه بیان می‌کند راهبردهای برتر بر پایه اطلاع‌رسانی، آموزش، توانمندسازی و ظرفیت‌سازی ساکنان و مدیران، مشارکت و بهره‌گیری از انواع سرمایه‌ها و دارایی‌های اجتماع محلی در زمینه بهسازی و نوسازی و احیای هویت تاریخی و مسکونی قرار گرفت.

ارزمانی و همکاران (۱۳۹۹) در تحقیقی با عنوان «راهکارهای مشارکتی در تدوین شاخص های بازآفرینی شهر بجنورد با رویکرد توسعه پایدار» این گونه بیان می کند که برای رفع مشکلات ساکنین و اجرای بهتر بازآفرینی شهری نیازمند مطالعات گسترده، هم پیوند و همه جانبه نگر با نگرش سیستمی در سطح خرد و منطقهای می باشیم، که این امر می بایست با مشارکت و دخالت دادن ساکنین این محلات در تصمیم گیری ها همراه باشد.

علائی بوسجین (۱۳۹۹) در تحقیقی با عنوان «مطالعه تأثیر بازآفرینی شهری بر توسعه سرمایه اجتماعی در پیاده راه عالی قاپو اردبیل» نتایج تحقیق نشان می دهد که بازآفرینی شهری پیاده راه عالی قاپو در اردبیل بر توسعه سرمایه اجتماعی تأثیر مثبت و معنی داری دارد.

میرزایی ارجنکی و شبانی شهر رضا (۱۳۹۹) در ارزیابی طرح بازآفرینی بافت فرسوده شهری با رویکرد مشارکت مردمی در محله همت آباد اصفهان، نتایج نشان می دهد. بازآفرینی شهری به عنوان اصلیتترین رویکرد مداخله شهری بر اساس تحلیل دقیق وضع یک منطقه هدف، تطابق همزمان بافت کالبدی، ساختارهای اجتماعی، بنیان اقتصادی و وضع محیطزیست پیگیری آن به صورت متوالی می تواند سبب بهبود و توسعه وضعیت محله همت آباد گردد.

حجازی (۱۳۹۹) در ارزیابی مشارکت مردم در اجرای طرح بازآفرینی شهری بافت فرسوده مرکزی شهر اهواز، نشان می دهد نتایج کلی حاکی از آن است که بین مشارکت شهروندان و اجرای بازآفرینی شهری بافت فرسوده رابطه معناداری وجود دارد. بنابراین جهت انجام اقدامات لازم نیازمند توجه جدی مدیران و برنامه ریزان شهری و منطقه ای است.

وانگ و همکاران (۲۰۱۶) در تحقیقی با عنوان «مدل تصمیم گیری گروهی از نوسازی شهری بر اساس توسعه پایدار: چشم انداز مشارکت عمومی» به این نتیجه رسیده است که مشکل مشارکت در طرحهای نوسازی شهری به شیوه مردمی بودن یا دولتی بودن این طرحها بر می گردد و هر چه نهاد شهری محلی تر باشد مشارکت در طرحهای نوسازی شهری بیشتر است (Wang et al, 2016).

کوییک و برایسون (۲۰۱۶) در تحقیقی با «عنوان مشارکت مردمی در امور شهری» این گونه بیان می کنند که مشارکت عمومی در حاکمیت شامل مشارکت مستقیم یا غیرمستقیم ذینفعان در تصمیم گیری درباره سیاست ها ، برنامه ها یا برنامه هایی است که آنها در آن علاقه دارند (Quick K& Bryson, 2016).

ویلسون (۲۰۱۷) در تحقیقی با عنوان «برنامه ریزی شهری، مشارکت عمومی و فناوری دیجیتال: توسعه برنامه به عنوان روشی برای ایجاد مشارکت شهروندان در فرایندهای برنامه ریزی محلی» این گونه بیان می کند که این مقاله به بررسی چگونگی سیاست رقابت و مقاومت برای تأثیرگذاری بر پروژه نوسازی شهری آغاز شده توسط دولت می پردازد (Wilson et al, 2017). باتیستی، (۲۰۱۹)، در مطالعه فرآیند بازآفرینی شهری در حومه رم، ایتالیا، به این نتیجه می رسد که برای رسیدن به توسعه پایدار در حومه شهر رم از طریق فرآیند بازآفرینی نیاز به استفاده از مشارکت مردمی و اجتماعی به همراه استراتژی یکپارچه توسعه شهری است که در این میان توجه به مشارکت اجتماعی و مردمی حائز اهمیت است (Battisti et al, 2019).

دلا اسپینا، (۲۰۱۹)، در ارزیابی چندبعدی برای «فرهنگ سازی» و «اجتماع محوری» بازآفرینی شهری به عنوان محرکی برای تحریک نشاط اقتصادی در مراکز تاریخی شهری، بیان می کند که مشارکت اجتماعی و فرهنگ سازی آن در بازآفرینی شهری در مراکز تاریخی شهر نقش بسزائی دارد (Della Spina, 2019).

مارتا و همکارانش، (۲۰۲۰)، مطالعه پایداری اجتماعی در فرایندهای بازآفرینی شهری با کاربرد ارزیابی چند معیاری اجتماعی، برای انسجام و پایداری مشارکت اجتماعی در بازآفرینی شهری از شش استراتژی مختلف بصورت یکپارچه استفاده می کنند (Marta et al, 2020).

بنابراین، بر مبنای هدف تحقیق، اصول شهرسازی اجتماعی یعنی (مداخلات نظاممند فیزیکی و اجتماعی با تکیه بر مشارکت عمومی و مدیریت هماهنگ میان سازمانی) در پروژه های بازآفرینی شهری در بافت قدیم شهر ارومیه بکار گرفت. همچنین با تدوین مدلی استراتژیک تمامی نهادها و ابزارهای دولتی و منابع اقدامات را در جهت سازماندهی کرد تا در منطقه ۴ شهر ارومیه با مشارکت اجتماعی نتایج بهتر و با کیفیت تری حاصل شود.

مبانی نظری

بازآفرینی شهری شیوه‌ای کلیدی در رویکرد برنامه‌ریزی شهری می‌باشد که بر اساس نظر رابرت (۲۰۰۸) از دهه ۱۹۵۰ به بعد شاهد سیر تکاملی از بازسازی، تجدید حیات، نوسازی و توسعه مجدد شهری به سمت بازآفرینی شهری، حرکت به شکلی جامعی از سیاست‌ها و اقدامات یکپارچه بر پایه شراکت بازیگران کلیدی، باز تولید چشم انداز راهبردی، توازن بیشتر میان منابع مالی بخش عمومی، خصوصی و داوطلبانه، تأکید بر نقش اجتماعات محلی، توسعه جدید و حفظ میراث فرهنگی و نیز ایده‌های گسترده‌ای از توسعه پایدار محیطی است (قناد و صرافی، ۱۳۹۸: ۲۱۲). بازآفرینی دارای اهداف بیشماری است اما مهمترین آن اهداف اجتماعی آن مهمتر است (ویسی و همکاران، ۱۳۹۹: ۴۷). تحول تجارب بازآفرینی شهری و تجارب نتایج آن‌ها نمایشگر آنست که موفقیت بازآفرینی در محدوده های شهری تنها با بهبود کالبدی فضا بدست نمی آید (پیوسته‌گر و همکاران، ۱۳۹۶: ۲۴)، بلکه از جنبه اجتماعی نیز برخوردار است که بر دنبال آن مردم در فرایند بازآفرینی وارد می شوند (Verma, 2007: 3). بدین ترتیب هرگونه عملی که در چارچوب رویکرد بالا به اجرا درآید، الزاما به منظور بهتر کردن شرایط مکانی و ارتقای کیفیت زندگی مردمان محرومی حرکت خواهد کرد که علاوه بر محدودیت های محیط کالبدی، از کمبودهای اجتماعی نیز رنج می برند (Li et al, 2018: 348). بدین ترتیب، بعد دیگری از بازآفرینی پدیدار می شود که به دنبال ارتقای شرایط اجتماعی شهروندان محله های محروم، فقیر و آسیب دیده، برنامه های بازآفرینی اجتماعی را پیاده می کند (Zheng et al, 2014: 32). مردمی که در مناطق محروم شهری زندگی می کنند کمتر کار می کنند، بیشتر احتمال دارد که فقیر باشند و امید به زندگی در آن ها کمتر است (ابراهیمی و نژداعی، ۱۳۹۷: ۲۵). در این مناطق احتمال زندگی در خانه های نامناسب و محیط های غیر جذاب بیشتر است و در نتیجه احتمال بروز سطوح بالایی از رفتارهای ضد اجتماعی و بی قانونی در آن ها بیشتر است. زندگی در مناطق محروم آثاری منفی را بر شانس زندگی و ویژگی های شخصی افراد می گذارد (Clark & Wise, 2018: 3). در راستای این مسائل، پاسخ و راه و چاره را می توان در بازآفرینی اجتماعی و جوامع یافت که هدف آن خروج این جوامع از دامی است که گرفتار آن شده اند (Cabinet, 2005). بازآفرینی اجتماعی الزام بدین دارد که در نظر گرفتن خصوصیات مردم بومی است که تحت تأثیر متغیرهایی هستند که سبب نگرانی می شوند (ابراهیمی و نژداعی، ۱۳۹۷: ۲۲). موضوع حساس و بحرانی ویژگی های مردم محلی، می تواند تحت تأثیر عوامل متعددی قرار گیرد. چنین آثاری منعکس کننده روند تحولات اجتماعی، سازگاری و فروپاشی ساختارهای سنتی خانواده و جامعه، ماهیت در حال تغییر و پیامد سیاست های شهری و همچنین پیامدهای ناشی از تغییرات تصورات و ارزش های

اجتماعی است (Roberts & Sykes, 2017:26)، بنابراین، راه حل چنین مسأله پیچیده ای، تنها توسط بازآفرینی شهری صورت می گیرد که نیازهای واقعی جوامع را محقق سازد.

به طور کلی، تحقق پیدا کردن بازآفرینی اجتماعی را می توان باعث ایجاد شیوه ای از مداخلات مردم-مبنا در نظر گرفت که در صورت موفقیت، امکان دگرگونی محدوده های شهری را در جهت تبدیل آن ها به مکانی جذاب و مناسب برای زندگی و کار فراهم می کند (Dixon, 2011: 963) در این مورد لازم است که فرایند مذکور کاملاً هدفمند عمل کرده، و به طور مشخص مردمان ساکن در همسایگی محروم را هدف گرفته باشد تا امکان شکل دهی به مهارت ها، ظرفیت ها و آرمان های ایشان فراهم آید و توانمندی آن ها را در بهره مندی از منافع و مزایای ناشی از اقدام مذکور تضمین نماید. مشارکت اجتماعی یکی از عناصر تشکیل دهنده قدرت جوامع و توانمند سازی جامعه است (Adinehvand et al, 2013: 7).

این مفهوم را می توان درگیری عاطفی اشخاص در موقعیت های گروهی دانست که آنان را برمی انگیزاند تا برای دست یابی به اهداف گروهی یکدیگر را یاری دهند و در مسئولیت کار شریک شوند (Rajabi, 2011: 3). ویژگیهای اجتماعی محله نقش مهمی در توضیح رضایت اجتماعی افراد دارد (Weijs et al, 2017: 139) که منجر به افزایش میل به مشارکت افراد در محله خواهد داشت. بسیاری از متخصصان مشارکت مردم را دلیلی بر پایداری مداخلات شهری می دانند. با در نظر گرفتن نکات ذکر شده مشارکت به منزله پدیده ای اجتماعی که هم ارزش غایی و هم ارزش وسیله ای دارد، قابل بررسی و تأمل است و جایگاه برجسته ای به دست آورده است (اسدپور و همکاران، ۱۳۹۷: ۶۹). زیرا هر برنامه ای برای رسیدن به مطلوب موردنظر و موفقیت آمیز بودن، به مشارکت و شرکت متقابل اعضای جامعه (چه زن، چه مرد و چه شهری و چه روستایی) نیاز دارد (پناهی و دهقانی، ۱۳۹۱: ۳).

روش پژوهش

روش تحقیق در این مقاله پیمایشی- توصیفی می باشد و اساس تحقیق بر پایه بررسی عوامل داخلی و خارجی تأثیرگذار جهت دستیابی به راهبردهای بهینه به منظور ارتقای مشارکت اجتماعی در بازآفرینی بافت قدیمی شکل گرفته است. انتخاب نمونه موردی از جامعه آماری ضروری به نظر می رسد. به همین دلیل با استفاده از فرمول کوکران از جامعه آماری ۵۴۰ خانواری منطقه ۴ شهر ارومیه (شرکت مشاوره سامانه توسعه، ۱۳۹۵) ۳۰ خانوار به عنوان نمونه موردی انتخاب شدند. روش نمونه گیری به صورت سیستماتیک بوده و از طیف لیکرت جهت امتیازدهی استفاده شده است. پس از شناخت عوامل بیرونی و درونی تأثیر گذار بر محدوده با بررسی اسناد فرادست و مطالعات میدانی، با استفاده از ابزار پرسشنامه، تکنیک SWOT و مدل ANP مورد ارزیابی قرار گرفته اند. در ادامه هر یک از معیارها و زیرمعیارها با استفاده از مدل ANP در نرم افزار آماری سوپر دیزاین محاسبه گردید که در ادامه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. مدل فرایند تحلیل شبکه ای (ANP) یک مدل پیشرفته جهت ساخت و تحلیل تصمیم گیری است. این مدل قابلیت محاسبه سازگاری قضاوتها و انعطاف پذیری در تعداد سطوح معیارهای قضاوت را دارد. مدل فرایند تحلیل شبکه ای در واقع مدل تعمیم یافته روش برنامه ریزی سلسله مراتبی (AHP) است که فرض موجود در روش برنامه ریزی سلسله مراتبی مبنی بر عدم وجود رابطه بین سطوح مختلف تصمیم گیری را ندارد. شاخص های اصلی مورد بررسی بصورت جدول زیر آورده شده که به دلیل فراوانی زیر معیارها فقط به تعدادی از آنها اشاره شده است ولی در یافته ها همه زیر معیارها بطور کامل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

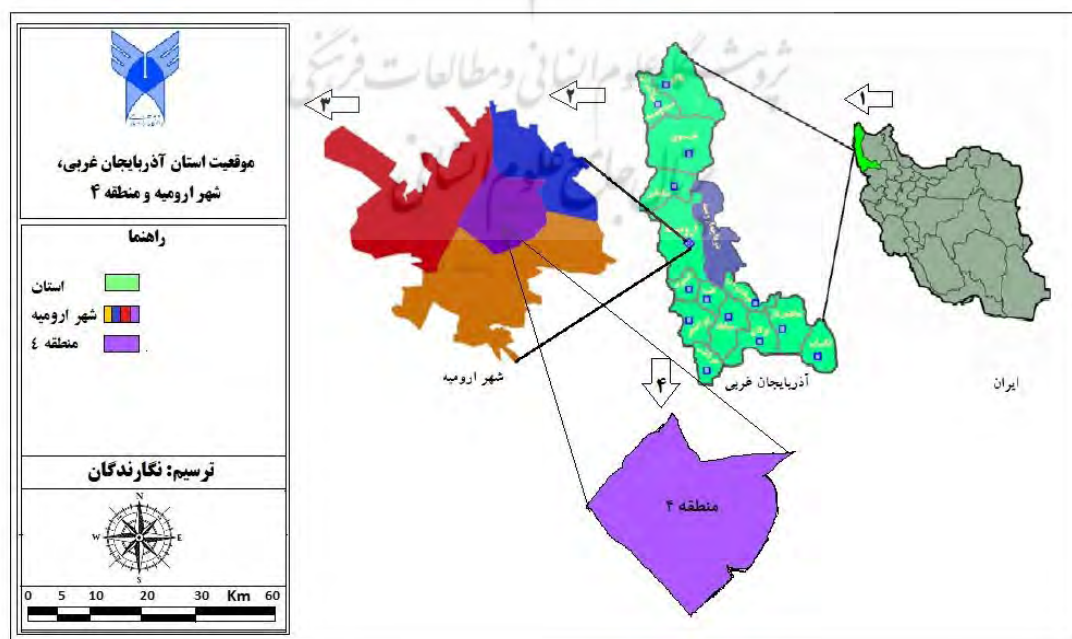
جدول ۱. شاخص های مورد مطالعه

ابعاد	موضوعات واجد اهمیت
کالبدی - محیطی	زیرساختها، محیطی طبیعی و ساخته شده، حمل و نقل و ارتباطات و ...
اجتماعی - فرهنگی	کیفیت زندگی، بهداشت، آموزش، جرائم، مسکن، کیفیت خدمات عمومی و ...
اقتصادی	اشتغالزایی، درآمد، مشاغل، مهارتها، فرصتهای شغلی و ...
حکمرانی	ماهیت تصمیم سازی محلی، مشارکت اجتماع محلی، درگیر کردن تمامی دخیلان، شیوه رهبری و مدیریت و ...

منبع: (یافته های تحقیق، ۱۳۹۸)

محدوده مورد مطالعه

شهر ارومیه، مرکز شهرستان ارومیه و مرکز استان آذربایجان غربی است که در فاصله ۱۸ کیلومتری دریاچه ارومیه، در مختصات جغرافیایی ۴۵ درجه و ۴ دقیقه طول شرقی از نصف النهار گرینویچ و ۳۷ درجه و ۳۲ دقیقه عرض شمالی از مبدأ خط استوا در داخل جلگه ای به طول ۷۰ کیلومتر و عرض ۳۰ کیلومتر قرار گرفته است. جمعیت شهر در سال ۱۳۹۵ بالغ ۷۳۶۲۲۴ نفر جمعیت داشته است. شهر ارومیه با مساحتی حدود ۶۰ کیلومتر مربع دارای موقعیت استقرار مناسب بوده و تقریباً در میانه استان واقع شده است (نظم فر و همکاران، ۱۳۹۷). بافت قدیمی واقع در منطقه ۴ شهر ارومیه، هسته اولیه شهر ارومیه را تشکیل می دهد. این بافت از شرق به میدان ولایت فقیه و قسمتی از خیابان های مطهری و منتظری، از غرب به میدان انقلاب و قسمتی از خیابان های امینی و کاشانی، از شمال به خیابان مدنی و از جنوب به خیابان باکری منتهی می شود. بافت قدیمی به عنوان قسمتی از بافت فرسوده شهر ارومیه محسوب شده و در حدود ۱۲۴ هکتار مساحت دارد. از مهمترین مکان های این محدوده می توان به خیابان های امام، عطایی، خیام اشاره کرد و بازار اصلی ارومیه نیز در این بافت قرار دارد (عابدینی و همکاران، ۱۳۹۶). پیشینه ای این محدوده به دوره قاجار برمی گردد و در زمان رضاشاه با ورود طرح های موسوم به شهرسازی بولدوزری، خیابان کشی صلیبی در مرکز شهر به وجود آمد و باعث ایجاد خیابان های اولیه و انقطاع بازار قدیمی در شهر ارومیه شد (آمارنامه شهرداری ارومیه، ۱۳۹۸)

شکل ۱. موقعیت جغرافیایی استان آذربایجان غربی، شهر ارومیه و منطقه ۴

منبع: (ترسیم نگارندگان)

بحث و یافته‌ها

سنجش و ارزیابی: به منظور ارائه راهبردها نیازمند به نقاط استرژیک می‌باشیم که این نقاط به صورت عوامل درونی و بیرونی (قوت، ضعف، فرصت و تهدید) ارائه می‌گردند.

جدول ۱. نقاط استرژیک موجود در بافت قدیمی شهر ارومیه

ضعف (W)	قوت (S)	فرصت (O)	تهدید (I)
<ul style="list-style-type: none"> تقلیل جمعیت بافت قدیم وجود تمایل افراد به اسکان در خارج از محور بافت قدیم تقلیل جمعیت جوان و ارتقای جمعیت پیر عدم وجود پایداری در واحدهای ساختمانی اسکان قشرهای پایین دست عدم وجود ایمنی فضا برای بانوان و بچه‌ها در ساعت‌های انتهایی شبانه روز میدان مکانی به منظور وجود بزهکاران و مکانی برای جمع شدن آن‌هاست. وارد شدن اقوام غیربومی و دارا بودن فرهنگ‌های متفاوت نبودن هماهنگی بین فعالیت‌ها و احتیاجات جدید شهروندان رکود اقتصادی سبب کم شدن نیاز به فضا و سرانجام برون رفت جمعیت از بافت قدیم تقلیل سرمایه‌گذاری بوسیله افراد بومی قرار نگرفتن بناهای ارزشمند و قسمت تجاری سبب رکود اقتصادی عدم توجه به مرمت ابنیه با ارزش اقتصادی بالا وجود اختلاف بین قیمت زمین و بنا و ارتقای قیمت زمین در خیابان امام و بعثت وجود مشاغل نامناسب با بافت تقدیمی عدم وجود انگیزه برای سرمایه‌گذاری در قسمت مسکن کاهش درآمد ساکنین و ارتقای طبقه با درآمد پایین پایین بودن شغل پایین بودن قیمت واحدهای مسکونی ارتقای سن ساکنان بافت قدیم و کاهش نیروی جوان ارزش افزوده کم در بافت کهن وجود فعالیت‌های اقتصادی مرکزی شهر سبب عدم قرارگیری عملکردهایی با حوزه منطقه و استان شده است 	<ul style="list-style-type: none"> وجود بازار به عنوان مسیر فعالیتی اقتصاد محور وجود فعالیت‌هایی مثل هتل. وجود فعالیت‌های خدماتی متفاوت وجود اهمیت بافت قدیم به شکل مرکز اقتصادی به دلیل وجود فعالیت‌های بانکی بافت قدیم در کل شهر اهمیت بالایی دارد کاهش بعد خانوارها تقلیل رشد خانواده‌ها بالا رفتن افراد باسواد ارتقای جمعیت فعال بانوان در اجتماع وجود بازار به عنوان مکانی برای تعاملات اجتماعی پویایی و فعالیت در مجاورت بافت تاریخی وجود اهمیت بافت تاریخی غالب شدن خدماتی-تجاری امام بر ویژگی‌های کالبدی شهر متمركز شدن سرمایه در بافت مرکزی وجود حیات اجتماعی 	<ul style="list-style-type: none"> وجود پتانسیل‌هایی برای جذب جمعیت و قشرهای مختلف به داخل بافت وجود زمینه‌هایی برای بوجود آوردن مراکز فرهنگی امکان جمع‌آوری و مقابله با تجمع بزهکاران وجود بناهای با ارزش با قدرت اقتصادی زیاد امکان گرفتن وام از سازمان میراث فرهنگی و درگاه‌های جهانی وجود مالکیت‌های دولتی امکان گرایش افراد با توان اقتصادی زیاد به سمت بافت قدیم عریض تر کردن خیابان سرداران واقع در درون بافت قدیم سبب نوسازی جداره‌ها و ارتقای ارزش زمین خواهد شد. 	<ul style="list-style-type: none"> ارتقای بزهکاری و نبودن امنیت اجتماعی داخل شدن جمعیت بدون کنترل ارتقای نسبت آقایان به بانوان و در مجموع عدم وجود امنیت اجتماعی انتقال سرمایه از ساکنان بومی به اقوام غیربومی راه یافته به بافت قدیم کاهش فعالیت‌های بازار عدم کنترل جمعیت

- تمرکز بخش تجاری-خدماتی در بافت کهن
- امکان گرفتن مجوز به منظور انتقال کاربری‌های نامناسب
- امکان بوجود آوردن مشاغل جدید
- امکان ایجاد عوامل محرک برای فعالیت‌های مناسب
- وجود تأسیسات و تجهیزات کافی

منبع: (یافته های تحقیق)

تعیین درجه اهمیت عوامل داخلی و خارجی

همان‌طور که در مدل مفهومی تحقیق نشان داده شد، به منظور دستیابی به نقاط استراتژیک، ابتدا باید درجه اهمیت هر یک از عامل‌ها مشخص گردند. این درجه بندی نشان می‌دهد که سیستم به هر یک از عوامل چگونه واکنش نشان می‌دهد. بدین‌سان جهت تعیین درجه اهمیت این عوامل پس از تحلیل پرسش‌نامه‌های جمع‌آوری کرده و نتایج را با استفاده از طیف لیکرت کمی می‌شود. سپس میانگین حسابی امتیازات کسب شده توسط عوامل مختلف را محاسبه می‌شود تا درجه اهمیت عوامل مختلف مشخص گردد. (جدول ۲ تا ۵) درجات اهمیت عوامل درونی و بیرونی محله دیگاله را نمایش می‌دهند. (در جدول ۲ تا ۵ امتیاز بندی ها به شکل مقابل می باشد: امتیاز: خیلی کم=۱ کم=۲ متوسط=۳ زیاد=۴ خیلی زیاد=۵)

جدول ۲. تعیین درجات اهمیت نقاط قوت

ردیف	نقاط قوت	فراوانی					درجه اهمیت
		خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	
۱	وجود بازار به عنوان مسیر فعالیتی اقتصاد محور	۷	۳	۱۱	۵	۴	۲/۸۶
۲	وجود فعالیت‌هایی مثل هتل	۳	۶	۱۰	۶	۵	۳/۱۳
۳	وجود فعالیت‌های خدماتی متفاوت	۱۳	۸	۵	۲	۲	۲/۰۶
۴	وجود اهمیت بافت قدیم به شکل مرکز اقتصادی	۳	۴	۴	۳	۱۶	۳/۸۳
۵	به دلیل وجود فعالیت‌های بانکی بافت قدیم در کل شهر اهمیت بالایی دارد	۸	۶	۱۲	۲	۲	۲/۴۶
۶	کاهش بعد خانوارها	۳	۳	۵	۱۲	۸	۳/۷۳
۷	تقلیل رشد خانواده‌ها	۴	۴	۶	۹	۷	۳/۳۶
۸	بالا رفتن افراد باسواد	۲	۲	۶	۷	۱۳	۳/۹
۹	ارتقای جمعیت فعال بانوان در اجتماع	۴	۵	۹	۴	۴	۲/۷۶
۱۰	وجود بازار به عنوان مکانی برای تعاملات اجتماعی	۲	۴	۵	۱۳	۶	۳/۵۶
۱۱	پویایی و فعالیت در مجاورت بافت تاریخی	۲	۸	۱۳	۳	۴	۳/۰۶
۱۲	وجود اهمیت بافت تاریخی	۵	۷	۶	۸	۴	۲/۹۶
۱۳	غالب شدن خدماتی-تجاری امام بر ویژگی‌های کالبدی شهر	۲	۲	۵	۱۲	۹	۳/۲
۱۴	متمرکز شدن سرمایه در بافت مرکزی	۵	۷	۹	۵	۴	۲/۸۶
۱۵	وجود حیات اجتماعی	۲	۴	۷	۱۲	۵	۳/۴۶

منبع: (یافته های تحقیق: نگارندگان)

جدول ۳. تعیین درجات اهمیت نقاط ضعف

ردیف	نقاط ضعف	فراوانی					درجه اهمیت
		خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	
۱	تقلیل جمعیت بافت قدیم	۲	۲	۱۲	۶	۸	۲/۴۶
۲	وجود تمایل افراد به اسکان در خارج از محور بافت قدیم	۵	۱۳	۷	۵	۰	۳/۴۳
۳	تقلیل جمعیت جوان و ارتقای جمعیت پیر	۱	۱۴	۹	۳	۳	۳/۲۳
۴	عدم وجود پایداری در واحدهای ساختمانی	۲	۵	۱۰	۸	۵	۲/۷
۵	اسکان قشرهای پایین دست	۶	۳	۱۰	۴	۷	۲/۹
۶	عدم وجود ایمنی فضا برای بانوان و بچه‌ها در ساعت‌های انتهایی شبانه روز	۱	۱	۶	۱۶	۶	۲/۱۶
۷	میدان مکانی به منظور وجود بزهکاران و مکانی برای جمع شدن آن‌هاست.	۳	۱۰	۱	۹	۳	۲/۶۳
۸	وارد شدن اقوام غیربومی و دارا بودن فرهنگ‌های متفاوت	۲	۲	۱۳	۵	۸	۲/۵
۹	نبودن هماهنگی بین فعالیت‌ها و احتیاجات جدید شهروندان	۹	۹	۱۲	۰	۰	۳/۹
۱۰	رکود اقتصادی سبب کم شدن نیاز به فضا و سرانجام برون رفت جمعیت از بافت قدیم	۹	۶	۱۰	۳	۲	۳/۲۶
۱۱	تقلیل سرمایه‌گذاری بوسیله افراد بومی	۱۲	۱۳	۲	۲	۱	۱/۴
۱۲	قرار نگرفتن بناهای ارزشمند و قسمت تجاری سبب رکود اقتصادی	۰	۶	۱۲	۷	۵	۲/۶۳
۱۳	عدم توجه به مرمت ابنیه با ارزش اقتصادی بالا	۴	۲	۱۴	۵	۵	۲/۵
۱۴	وجود اختلاف بین قیمت زمین و بنا و ارتقای قیمت زمین در خیابان امام و بعثت	۶	۱۳	۴	۲	۴	۳/۴
۱۵	وجود مشاغل نامناسب با بافت قدیمی	۶	۵	۷	۶	۶	۲/۹۶
۱۶	عدم وجود انگیزه برای سرمایه‌گذاری در قسمت مسکن	۳	۳	۱۲	۷	۵	۲/۷۳
۱۷	کاهش درآمد ساکنین و ارتقای طبقه با درآمد پایین	۶	۱۰	۷	۳	۴	۳/۳۶
۱۸	پایین بودن شغل	۱	۳	۵	۹	۱۳	۱/۲
۱۹	پایین بودن قیمت واحدهای مسکونی	۹	۵	۱۰	۶	۰	۳/۵۶
۲۰	ارتقای سن ساکنان بافت قدیم و کاهش نیروی جوان	۹	۱۵	۳	۲	۱	۳/۹۶
۲۱	ارزش افزوده کم در بافت کهن	۴	۱۲	۵	۶	۳	۳/۲۶
۲۲	وجود فعالیت‌های اقتصادی مرکزی شهر سبب عدم قرارگیری عملکردهایی با حوزه منطقه و استان شده است	۳	۳	۱۲	۷	۵	۲/۷۳

منبع: (یافته‌های تحقیق: نگارندگان)

جدول ۴. تعیین درجات اهمیت نقاط فرصت

ردیف	نقاط فرصت	فراوانی					درجه اهمیت
		خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	
۱	وجود پتانسیل‌هایی برای جذب جمعیت و قشرهای مختلف به داخل بافت.	۸	۱۳	۴	۵	۰	۳/۸
۲	وجود زمینه‌هایی برای بوجود آوردن مراکز فرهنگی	۹	۱۳	۴	۳	۲	۳/۶
۳	امکان جمع‌آوری و مقابله با تجمع بزهکاران	۳	۳	۹	۸	۷	۲/۵۶
۴	وجود بناهای با ارزش با قدرت اقتصادی زیاد	۳	۶	۵	۱۰	۶	۲/۶۶
۵	امکان گرفتن وام از سازمان میراث فرهنگی و درگاه‌های جهانی	۷	۵	۱۲	۳	۳	۳/۳۳
۶	وجود تملک دولتی	۳	۵	۱۴	۵	۳	۳

۳/۸	۷	۱۶	۳	۲	۲	امکان گرایش افراد با توان اقتصادی زیاد به سمت بافت قدیم
۳/۰۳	۴	۱۰	۴	۷	۵	عریض تر کردن خیابان سرداران واقع در درون بافت قدیم سبب نوسازی جداره‌ها و ارتقای ارزش زمین خواهد شد
۲/۵	۲	۲	۱۳	۵	۸	تمرکز بخش تجاری-خدماتی در بافت کهن
۲/۱۳	۰	۵	۶	۷	۱۲	امکان گرفتن مجوز به منظور انتقال کاربری‌های نامناسب
۳/۱۳	۵	۱۰	۷	۳	۲	امکان بوجود آوردن مشاغل جدید
۲/۶۳	۲	۲	۱۴	۷	۵	امکان ایجاد عوامل محرک برای فعالیت‌های مناسب
۳/۵۳	۵	۱۱	۸	۵	۳	وجود تأسیسات و تجهیزات کافی

منبع: (یافته‌های تحقیق: نگارندگان)

جدول ۵. تعیین درجات اهمیت نقاط تهدید

درجه اهمیت	فراوانی					نقاط تهدید
	زیادی زیاد	زیاد	زیاد متوسط	متوسط	کم	
۳/۰۶	۷	۴	۷	۷	۵	ارتقای بهره‌کاری و نبودن امنیت اجتماعی
۳/۷۶	۹	۱۲	۴	۳	۲	داخل شدن جمعیت بدون کنترل
۳/۳۳	۵	۱۰	۷	۵	۳	ارتقای نسبت آقایان به بانوان و در مجموع عدم وجود امنیت اجتماعی
۲/۷۶	۴	۵	۹	۴	۸	انتقال سرمایه از ساکنان بومی به اقوام غیربومی راه یافته به بافت قدیم
۲/۴۳	۲	۲	۱۲	۶	۸	کاهش فعالیت‌های بازار
۲/۵۶	۳	۳	۹	۹	۶	عدم کنترل جمعیت

منبع: (یافته‌های تحقیق: نگارندگان)

تعیین امتیازات وزنی عوامل داخلی و خارجی

به منظور تعیین امتیازات وزنی باید درجه اهمیت عوامل مختلف با وزن‌های بدست آمده از مدل تحلیل ANP ترکیب شوند. در این راستا پس از مقایسه زوجی عامل‌های درونی و بیرونی در هر یک از گروه‌های چهارگانه ضرایب اهمیت هر یک از عوامل به عنوان وزن آن‌ها محاسبه شده و با درجات اهمیت بدست آمده از بخش قبل ترکیب می‌شوند (شایان ذکر است بنا به نظر کارشناسان، وزن کلی گروه‌های چهارگانه (قوت، ضعف، فرصت و تهدید) نسبت به هم یکسان در نظر گرفته و به همین دلیل از اعمال وزن آن‌ها در محاسبه امتیاز وزنی خودداری شده است و میزان اهمیت این عوامل اصلی نسبت به هم به مجموع امتیازات وزنی بستگی دارد). (جدول ۶) نمونه‌ای از مقایسه زوجی عوامل مختلف در یکی از گروه‌های چهارگانه را نمایش می‌دهد. همچنین، (جداول ۷ تا ۱۰) امتیازات وزنی عوامل را در گروه‌های چهارگانه نشان می‌دهند.

جدول ۶. محاسبه وزن نقاط تهدید

نقاط تهدید	T ₁	T ₂	T ₃	T ₄	T ₅	T ₆	وزن عوامل
T ₁	۱	۰/۳۳۳	۰/۱۴۲	۱	۱	۰/۵	۰/۰۶۸
T ₂	۳	۱	۰/۵	۸	۷	۲	۰/۲۳۹
T ₃	۷	۲	۱	۸	۷	۵	۰/۴۶۲
T ₄	۰/۵	۰/۱۱۱	۰/۱۱۲	۱	۵	۰/۲	۰/۰۳۴
T ₅	۱	۰/۱۴۲	۰/۱۴۲	۰/۲	۱	۰/۵	۰/۰۶۸
T ₆	۲	۰/۵	۰/۲	۵	۲	۱	۰/۱۲۹

Cr=0.02 (ضریب سازگاری در مدل تحلیل شبکه ای)

جدول ۷. امتیاز وزنی قوت‌ها

امتیاز وزنی	درجه اهمیت	وزن ها	قوت ها
۰/۰۷۱۵	۲/۸۳	۰/۰۲۵	۱
۰/۰۴۲۸	۳/۱۳	۰/۰۱۴	۲
۰/۲۲۲	۲/۰۳	۰/۱۰۸	۳
۰/۴۱۳	۳/۸۳	۰/۱۰۸	۴
۰/۱۱۵	۲/۴۶	۰/۰۴۷	۵
۰/۰۹۳	۳/۷۳	۰/۰۲۵	۶
۰/۵	۳/۳۶	۰/۱۴۹	۷
۰/۲۹۶	۲/۸	۰/۰۷۶	۸
۰/۰۶۹	۲/۷۶	۰/۰۲۵	۹
۰/۱۷۸	۳/۵۶	۰/۰۵	۱۰
۰/۲۲۰	۳/۰۶	۰/۰۷۲	۱۱
۰/۲۱۳	۲/۹۶	۰/۰۷۲	۱۲
۰/۳۵۸	۳/۲	۰/۱۱۲	۱۳
۰/۱۲۰	۲/۸۶	۰/۰۴۲	۱۴
۰/۳۴۹	۳/۴۶	۰/۰۷۲	۱۵

منبع: (یافته های تحقیق: نگارندگان)

جدول ۸. امتیاز وزنی ضعف ها

امتیاز وزنی	درجه اهمیت	وزن ها	ضعف ها
۰/۰۷۱۳	۲/۴۶	۰/۰۲۹	۱
۰/۴۳۵	۳/۴۳	۰/۱۲۷	۲
۰/۲۳۹	۳/۲۳	۰/۰۷۴	۳
۰/۱۹۹	۲/۷	۰/۰۷۴	۴
۰/۱۴۲	۲/۹	۰/۰۴۹	۵
۰/۰۳۰۲	۲/۱۶	۰/۰۱۴	۶
۰/۰۷۶	۲/۶۳	۰/۰۲۹	۷
۰/۱۸۷	۲/۵	۰/۰۷۵	۸
۰/۰۵۰	۳/۹	۰/۰۱۳	۹
۰/۰۴۵	۳/۲۶	۰/۰۱۴	۱۰
۰/۲۰۱	۴/۱	۰/۰۴۹	۱۱
۰/۰۳۴	۲/۶۳	۰/۰۱۳	۱۲

۱۳	۰/۰۷۶	۲/۵	۰/۱۹۰
۱۴	۰/۰۵	۳/۴	۰/۱۷۰
۱۵	۰/۰۰۷	۲/۹۶	۰/۰۲۰
۱۶	۰/۰۰۶	۲/۷۳	۰/۰۱۶
۱۷	۰/۰۷۵	۳/۳۶	۰/۲۵۲
۱۸	۰/۰۱۲	۲/۱	۰/۰۲۵۲
۱۹	۰/۰۳۰	۳/۵۶	۰/۱۰۶
۲۰	۰/۰۲۷	۳/۹۶	۰/۱۰۶
۲۱	۰/۰۴۸	۳/۲۶	۰/۱۵۶
۲۲	۰/۱۱۲	۲/۷۳	۰/۳۰۵

منبع: (یافته های تحقیق: نگارندگان)

جدول ۹. امتیاز وزنی فرصت‌ها

فرصت‌ها	وزن‌ها	درجه اهمیت	امتیاز وزنی
۱	۰/۰۷۶	۳/۸	۰/۲۸۸
۲	۰/۱۸۲	۳/۶	۰/۶۵۵
۳	۰/۰۷۶	۲/۵۶	۰/۱۹۴
۴	۰/۰۲۵	۲/۶۶	۰/۰۶۶
۵	۰/۰۷۶	۳/۳۳	۰/۲۵۳
۶	۰/۰۴۲	۳	۰/۱۲۶
۷	۰/۱۸۲	۳/۸	۰/۶۹۲
۸	۰/۱۸۲	۳/۰۳	۰/۵۵۱
۹	۰/۰۳۴	۲/۵	۰/۰۶۰
۱۰	۰/۰۱۲	۲/۱۳	۰/۰۲۵
۱۱	۰/۰۱۷	۳/۱۳	۰/۰۵۳
۱۲	۰/۰۷۶	۲/۶۳	۰/۱۹۹
۱۳	۰/۰۳۱	۳/۵۳	۰/۱۰۹

منبع: (یافته های تحقیق: نگارندگان)

جدول ۱۰ امتیاز وزنی تهدیدها

تهدید	وزن‌ها	درجه اهمیت	امتیاز وزنی
۱	۰/۰۶۸	۳/۰۶	۰/۲۰۸
۲	۰/۰۲۳۹	۳/۷۶	۰/۰۸۹۸
۳	۰/۴۶۲	۳/۳۳	۱/۵۲
۴	۰/۰۳۴	۲/۷۶	۰/۰۹۳
۵	۰/۰۶۸	۲/۴۳	۰/۱۶۵
۶	۰/۱۲۹	۲/۵۶	۰/۳۳۰

منبع: (یافته های تحقیق: نگارندگان)

با توجه به جداول بالا مجموع امتیازات وزنی نقاط قوت ۳/۱۶، نقاط ضعف ۳/۰۶، نقاط فرصت ۳/۲۷ و نقاط تهدید ۳/۲۱ به دست آمده است. همیشه امتیاز وزنی کل در یک سیستم در یک زمینه عدد ۳ است. چنانچه بالاتر از آن باشد، اهمیت آن بیشتر و اگر کمتر از آن باشد از اهمیت و تأثیرگذاری کمتری برخوردار است. به دلیل اینکه این ارقام بالاتر از عدد ۳ می‌باشد، همه این نقاط از اهمیت بالایی برخوردار بوده و میزان اثرگذاری آن‌ها بالاست اما با توجه به امتیازات عوامل بیرونی نسبت به عوامل درونی ارزش بیشتری دارند.

شناسایی نقاط استراتژیک

به منظور انتخاب نقاط استراتژیک و با توجه به حدود کل امتیازات (امتیازات تمامی عوامل گروه‌های چهارگانه) که از ۰/۰۲ تا ۱/۵۲ متغیر است، عواملی که امتیازی بالاتر از میانگین کل امتیازات کسب نموده‌اند (در محاسبات این میانگین، ۰/۲ به دست آمد) به عنوان نقاط و عوامل استراتژیک تأثیرگذار در محدوده مورد مطالعه انتخاب شده‌اند. پس از شناسایی عوامل بهینه، استراتژی‌های ۴ گانه به شرح جدول زیر از آن‌ها قابل نتیجه‌گیری هستند:

جدول ۱۱. ماتریس نهایی تحلیل SWOT و استراتژی‌های چهارگانه

تحلیل نهایی SWOT		نقاط ضعف (W)		نقاط قوت (S)	
۱- وجود فعالیت‌های خدماتی متفاوت	۲- وجود اهمیت بافت قدیم به شکل مرکز اقتصادی	۱- سکونت اقشار فرودست	۲- کاهش جمعیت جوان و افزایش جمعیت میانسال	۳- تقلیل بعد خانوارها	۴- افزایش افراد با سواد
۳- اهمیت بافت تاریخی و تأثیر محور خدماتی-تجاری امام بر ساختار کالبدی شهر	۷- تمرکز اجتماعی در محدوده بافت قدیم	۳- کاهش سرمایه‌گذاری توسط افراد بومی و ترک محیط زندگی اجتماعی و اقتصادی	۴- پایین بودن درآمد ساکنین و افزایش طبقه کم درآمد	۵- موقعیت اقتصادی مرکزی شهر باعث تمرکز عملکردهایی با حوزه منطقه و استان شده است	
۱- وجود پتانسیل‌هایی برای جذب جمعیت و اقشار مختلف به درون بافت	۲- وجود زمینه‌هایی برای ایجاد مراکز فرهنگی	استراتژی WO	استراتژی SO	۳- امکان دریافت وام از سازمان میراث فرهنگی و درگاه‌های جهانی	۴- امکان جذب افراد با توان اقتصادی زیاد به سمت بافت قدیم
۵- عریض کردن کردن خیابان سرداران واقع در درون بافت قدیم باعث نوسازی جداره‌ها و بالا رفتن ارزش زمین خواهد شد.		<ul style="list-style-type: none"> زمینه سازی جهت ایجاد شوراباری در محلات محدوده زمینه سازی جهت جذب سرمایه گذار جهت ارتقای کیفیت بافت 	<ul style="list-style-type: none"> ارتقای سطح اقتصادی محدوده با یاری NGO ها تحصیل خودیاری مردمی به منظور ارتقای کالبدی بافت 	۵- عریض کردن کردن خیابان سرداران واقع در درون بافت قدیم باعث نوسازی جداره‌ها و بالا رفتن ارزش زمین خواهد شد.	
۱- ارتقای بهره‌کاری و عدم امنیت اجتماعی	۲- افزایش نسبت مردان به زنان و در نتیجه عدم امنیت اجتماعی	استراتژی WT	استراتژی ST	۳- اافت فعالیت‌های بازار	
		<ul style="list-style-type: none"> تقویت اشتغال و خودکفایی در محدوده مشارکت در آشنا کردن سایرین در زمینه مزایا و پتانسیل‌های موجود در بافت قدیم برقراری شبکه ارتباطی ایمن منطبق با نیازهای ساکنین 	<ul style="list-style-type: none"> زمینه سازی برای اجرای طرح محله بان در بافت قدیم زمینه سازی به منظور نمایش پتانسیل-های بازار زمینه سازی جهت ارتقای سطح آگاهی ساکنین از مزایای مشارکت در طرحها 		

منبع: (یافته‌های تحقیق: نگارندگان)

جدول ۱۲. امتیاز نهایی معیارهای مورد بررسی با نرم افزار (ANP)

معیارها	اهمیت ها
کابردی-محیطی	۰/۵۸
اجتماعی	۰/۱۲
اقتصادی	۰/۱۴
حکروایی	۰/۱۶

منبع: (یافته های تحقیق: نگارندگان)

(جدول ۱۲) در نهایت با توجه به بررسی شاخص های کابردی- محیطی، اجتماعی، اقتصادی و حکروایی بازآفرینی شهری منطقه ۴ شهر ارومیه، می توان بر نامطلوب بودن اجرای بازآفرینی در ابعاد اجتماعی با امتیاز ۰/۱۲، اقتصادی با ۰/۱۴ و افول ارزش های کیفی و سکونتی در بافت قدیمی محلات منطقه ۴ شهر ارومیه اذعان نمود.

نتیجه گیری

یکی از مشکلات جدی در شهرهای کشورهای در حال توسعه و به ویژه در ایران داشتن بافتهای قدیمی شهری می باشد. فضاهایی نامرغوب و ناامن، معابر کم عرض، ناهنجاری های مکانی و معماری، مشکلات دفع زباله، فاضلاب و تراکم جمعیت در فضاهای کوچک، مشکلات اصلی بافتهای قدیمی شهرها می باشد. این امر باعث می شود به دلیل ضعف ساختار، عملکرد و مهاجرت روستایان ساکنان اصلی منطقه را رها کرده و باعث تخریب و فرسایش بیشتر این بافت شده است. یکی از این مناطق، منطقه ۴ در شهر ارومیه است که یک بافت فرسوده گسترده را در بر می گیرد. نتایج تجزیه و تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت ها و تهدیدها در قالب چهار استراتژی برای احیای مجدد، نوسازی و سازماندهی مجدد مناطق آشفته منطقه ۴ ارائه شده است. استراتژی تهاجمی برای توسعه ظرفیت ساکنان و سهامداران در ترمیم بافت ارائه شد. می توان نتیجه گرفت که توسعه شهرنشینی در دهه های اخیر با تغییرات عمده ای در بافت های شهری همراه بوده است. از این رو نیاز به ارائه راه حل مناسب برای مسئله و شناسایی اندازه، میزان و شدت مشکل وجود دارد. شرایط و ویژگی های عمومی شهر، سیاست های کلان موجود و ویژگی های خاص، هر با بافت قدیمی می تواند در ارائه استراتژی های بازآفرینی بافت قدیمی موثر باشد. در این مطالعه می توان گفت که از اوایل پیدایش، محلات پراکنده در این منطقه بوده است. و این منطقه دارای مشکلات بیشتری از نوع نگرانی اجتماعی، اقتصادی و کابردی-محیطی است، می توان گفت که بازآفرینی بافت قدیمی شهر بدون همکاری دولت، نهادهای عمومی و شهروندان امکان پذیر نیست. توانبخشی و ترمیم بافتهای قدیمی و مشارکت مردمی با هم مرتبط هستند و در واقع اجزای جدا نشدنی هستند. توجه به بافتهای قدیمی به جز مشارکت عمومی و بخش عمومی امکان پذیر نیستند. بافتهای قدیمی نیازمند مشارکت اجتماعی قوی در خود می باشند که در نهایت به پایداری اجتماعی ختم می شود. تکنیک SWOT که یکی از مدل های مشهور برنامه ریزی استراتژیک می باشد می تواند با استخراج عوامل استراتژیک، شایسته ترین راهبردها را پیشنهاد دهد. در خصوص محدوده مورد مطالعه، با بررسی عوامل درونی و با وجود ۱۵ نقطه قوت و در مقابل ۲۲ مورد نقطه ضعف، می توان به این نتیجه رسید که سطح آسیب پذیری در محدوده بالاست. در مورد عوامل بیرونی نیز وجود ۱۳ مورد فرصت در مقابل ۶ مورد تهدید تا حدودی حاکی از باز بودن افق های توسعه پیش روی محدوده مورد مطالعه است. همچنین نتایج حاصل از محاسبات مختلف انجام شده و امتیازات وزنی به دست آمده، به شرح زیر می باشند:

با بررسی امتیازات تحصیل گشته، عوامل قوت اهمیت بیشتری نسبت به عوامل درونی و بیرونی گروه‌های چهارگانه دارند. نتایج حاکی از آنست که نقاط درونی "تقلیل رشد خانواده‌ها" با امتیاز ۰/۵ و "وجود تمایل افراد به اسکان در خارج از محور بافت قدیم" با امتیاز ۰/۴۳۵ و نقاط بیرونی "افزایش نسبت آقایان به بانوان و در مجموع عدم وجود امنیت اجتماعی" با امتیاز ۱/۵۲ و "وجود زمینه‌هایی برای بوجود آوردن مراکز فرهنگی" با امتیاز ۰/۶۵۵ بیشترین اثرگذاری را در بافت قدیم دارند. در نهایت با بررسی‌های انجام شده راهبردهای ده گانه شکل گرفته اند با برخی از آنان با راهبردهای قناد و صرافی (۱۳۹۸)، ارزمانی و همکاران (۱۳۹۸)، (Battisti et al, 2019)، (Della Spina, 2019) و (Marta & Giulia, 2019) نیز مشترک هستند. این راهبردها عبارتند از: ارتقای سطح اقتصادی محدوده با یاری NGO ها، تحصیل خودیاری مردمی به منظور ارتقای کالبدی بافت، زمینه سازی جهت ایجاد شوراییاری در محلات محدوده، زمینه سازی جهت جذب سرمایه گذار جهت ارتقای کیفیت بافت، زمینه سازی برای اجرای طرح محله بان در بافت قدیم، زمینه سازی به منظور نمایش پتانسیل‌های بازار، زمینه سازی جهت ارتقای سطح آگاهی ساکنین از مزایای مشارکت در طرحها، تقویت اشتغال و خودکفایی در محدوده، مشارکت در آشنا کردن سایرین در زمینه مزایا و پتانسیل‌های موجود در بافت قدیم و برقراری شبکه ارتباطی ایمن منطبق با نیازهای ساکنین. در نهایت، با استفاده از مدل ANP با بررسی شاخصهای کالبدی-محیطی، اجتماعی، اقتصادی و حکمروایی بازآفرینی شهری منطقه ۴ شهر ارومیه، می توان بر نامطلوب بودن اجرای بازآفرینی در ابعاد اجتماعی با امتیاز ۰/۱۲، اقتصادی با ۰/۱۴ و افول ارزشهای کیفی و سکونتی در بافت قدیمی محلات منطقه ۴ شهر ارومیه اذعان نمود.

در نتیجه برای رفع مشکلات ساکنین و اجرای بهتر بازآفرینی شهری در دیگر محله ها نیازمند مطالعات گسترده، هم پیوند و همه جانبه نگر با معیارهای فوق و نگرش سیستمی در سطح خرد و منطقه ای می باشیم. این امر می بایست با مشارکت و دخالت دادن ساکنین این محلات در تصمیم گیریها، بالا بردن سطح آموزش فرهنگی و تقویت ارزشهای معنوی آنها، در استفاده بجا و مشروع از خدمات و امکانات شهرداریها و دستگاههای خدمات رسان و نیز بالابردن روحیه مشورتی و تعلق خاطر مردمی، در جهت ارتقاء محلات منسوخ شده قدیمی به منظور بهتر شدن کیفیت زیرساختهای حمل و نقلی و ترافیکی، مسائل اجتماعی و زیست محیطی و نیز ایجاد مشاغل و کاربری های جدید که ناهنجاریهای این مناطق را برطرف نموده و در نتیجه باعث تجدید حیات و برگشت مجدد زندگی به این محلات گردد بهره برد، تا در نهایت طرح بازآفرینی شهری با رویکرد توسعه پایدار در شهر ارومیه و بافت های قدیمی آن بخصوص منطقه ۴ رقم بخورد. به پیروی از الگوی نظری پژوهش و به ویژه با استفاده از یافته‌های تبیینی و همچنین تجارب و تاملات شخصی درباره موضوع مورد مطالعه، پیشنهادهای و راهکارهای زیر عرضه می‌گردد:

- ❖ تشکیل و تقویت شوراهای محلی-رایزنی به عنوان محملی جهت جلب مشارکت شهروندان
- ❖ استفاده از سازمان‌های غیردولتی و افزایش ارتباط با آن‌ها و در حد امکان تقویت این سازمان‌ها در جهت گسترش فرهنگ مشارکت.
- ❖ مشارکتی کردن مدیریت شهرداری‌ها با استفاده از:
  ۱. سازماندهی نظام پیشنهادها در سطح دریافت کنندگان خدمات شهری، پیمانکاران و ...
  ۲. نظر خواهی مستقیم از مردم در برنامه‌های عمرانی و ... و در صورت امکان اعمال آن.
  ۳. عرضه گزارش عملکرد دقیق و جامع فعالیت‌ها و اقدامات شهرداری به مردم.

۴. استفاده از حلقه‌های نظارتی مردمی جهت نظارت بر پروژه‌ها و حتی امور جاری شهرداری.
۵. تسهیل رابطه مستقیم و مستمر شخص شهردار با مردم.
- ❖ سازماندهی برخی فعالیت‌ها و برنامه‌های مشارکتی مانند برنامه‌های زیست محیطی (فضای سبز، آلودگی، بازیافت زباله و ...)، فرهنگی، ورزشی و ایمنی و ... در سطوح مختلف شامل (مدارس، ادارات، اصناف و محلات) و در نظر گرفتن پاداش مناسب برای این فعالیت‌ها.
  - ❖ انجام اقدامات هویت ساز در سطح محلات، نواحی و منطقه جهت افزایش حس تعلق افراد به محل سکونت خود.
  - ❖ توجه شهرداری به رضایت شهروندان و انجام نظرسنجی‌های مستمر جهت پیگیری این امر.
  - ❖ تأسیس تشکل‌هایی با محوریت زنان جهت افزایش مشارکت آنان.
  - ❖ در نظر گرفتن برنامه‌هایی برای بازتوانی افراد دارای سنین بالاتر و ترغیب آنان به ایفای نقش و مشارکت در برنامه‌ها.
  - ❖ مبارزه با عوامل کاهنده اعتماد اجتماعی و فراهم نمودن بسترهای گسترش روابط اجتماعی.
  - ❖ انجام برخی فعالیت‌های نمادین مانند تعیین شهردار جوان، شهردار مدرسه یا شهردار زن و ... به منظور جلب توجه اقشار تاثیرگذار جامعه.

تقدیر و تشکر

بنا به اظهار نویسنده مسئول، این مقاله که مستخرج از رساله دکتری است، حامی مالی نداشته است.

منابع

- ۱) ابراهیمی نژدای، نسترن (۱۳۹۷)، تدوین چارچوب مفهومی بازآفرینی شهری اجتماع محور مبتنی بر آموزش در بافتهای تاریخی، فصلنامه دانش شهرسازی، دوره ۲، شماره ۳، صص. ۳۴-۲۱.
- ۲) ارزمانی، میثم؛ وطن پرست، مهدی و معتمدی، محمد (۱۳۹۹). راهکارهای مشارکتی در تدوین شاخص های بازآفرینی شهر بجنورد با رویکرد توسعه پایدار، نشریه مطالعات هنرهای اسلامی، دوره ۱۶، شماره، صص. ۲۹-۱۷
- ۳) اسدپور، عهدیه؛ انتظاری، علی و احمدی، کاظم (۱۳۹۷)، مشارکت اجتماعی رسمی و غیررسمی و عوامل مؤثر بر آن (مطالعه موردی: شهرستان آمل)، نشریه جامعه شناسی کاربردی، دوره ۳، شماره ۲۹، صص. ۶۷-۸۶.
- ۴) آریانا، اندیشه؛ کاظمیان، غلامرضا و محمدی، محمود (۱۳۹۹). مدل مدیریت تعارض ذینفعان بازآفرینی شهری در ایران (مطالعه موردی: محله همت آباد اصفهان)، فصلنامه مطالعات شهری، دوره ۵، شماره ۳۵، صص ۱۱۷-۱۳۲.
- ۵) آمارنامه شهرداری ارومیه (۱۳۹۸). بخش جمعیت، جلد پنجم، سازمان زیباسازی شهرداری ارومیه.
- ۶) برغمندی، هادی و عبدالهی، عادل (۱۳۹۸). تحلیل فازی مشارکت اجتماعی شهروندان تهرانی، مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران، دوره ۱۲، شماره ۱، صص. ۶۹-۸۷.
- ۷) پناهی، محمدرضا و دهقانی، حاتم (۱۳۹۱). بررسی عوامل مؤثر بر شادی دانشجویان با تأکید بر مشارکت اجتماعی، نشریه جامعه شناسی کاربردی، دوره ۲۳، شماره ۳، صص. ۱-۱۸.
- ۸) پیراهی، نیر (۱۳۹۵). بررسی مشارکت های اجتماعی رسمی و غیر رسمی زنان در شهر تهران، ویژه نامه زن و جامعه، دوره ۱، شماره ۲۲، صص. ۱۵۶-۱۳۷.

- ۹) پیوسته گر، یعقوب؛ محمد دوست، سلیمان؛ حیدری، علی اکبر و رحیمی، عنایت الله (۱۳۹۶). ذهنیت سنجی در خصوص عملکرد دفاتر تسهیل گری بافت های فرسوده شهری در فرآیند بازآفرینی شهری جامع پایدار (نمونه موردی دفاتر تسهیل گری کلان شهر شیراز)، فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی شهری، دوره ۸، دوره ۳۰، صص. ۲۴۴-۲۲۵.
- ۱۰) خلیل اللهی، آزاده (۱۳۹۳). خلق زندگی اجتماعی در فضاهای شهری. دومین کنگره بین المللی سازه، معماری و توسعه شهری، ۲۸-۲۶ آذر، ۱۳۹۳، تبریز
- ۱۱) حجازی، سیدجعفر (۱۳۹۹). ارزیابی مشارکت مردم در اجرای طرح بازآفرینی شهری (نمونه موردی: بافت فرسوده مرکزی شهر اهواز)، مهندسی جغرافیایی سرزمین، دوره ۴، شماره ۷، صص. ۱۱۷-۱۳۲.
- ۱۲) زیاری کرامت اله، حاتمی احمد، مصباحی سحر. (۱۳۹۶). بررسی عوامل موثر بر افزایش مشارکت اجتماعی با تأکید بر احساس تعلق محله ای (مطالعه ی موردی: نورآباد دلفان). جغرافیای اجتماعی شهری، دوره ۴، شماره ۱۱، صص. ۸۶-۶۹.
- ۱۳) شرکت مشاوره سامانه توسعه (۱۳۹۵). طرح جامع شهر ارومیه، راه و شهرسازی استان آذربایجان غربی، ص. ۱۲۵.
- ۱۴) عابدینی اصغر، کریمی رضا، اردلان افتخاری، سمیرا، فرزانه ملازاده، (۱۳۹۶). بررسی نقش مدرنیسم در بافت قدیمی شهرها (مطالعه موردی: شهر ارومیه) پژوهش های جغرافیای برنامه ریزی شهری، دوره ۴، شماره ۴، صص. ۶۷۳-۶۹۰.
- ۱۵) علائی بوسچین، محسن (۱۳۹۹). مطالعه تأثیر بازآفرینی شهری بر توسعه سرمایه اجتماعی (نمونه موردی: پیاده راه عالی قاپو اردبیل)، مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران، دوره ۱۲، شماره ۴، صص. ۱۴۹-۱۳۷.
- ۱۶) فرامرزی، مهسا و زینالی عظیم علی (۱۳۹۷). ارزیابی عملکرد مدیریتی شهر تبریز پس از استقرار شورای اسلامی شهر تبریز، جغرافیا(برنامه ریزی منطقه ای)، دوره ۹، شماره ۱، صص ۴۴۵-۴۵۸
- ۱۷) فرجی راد، خدر، کاظمیان، غلامرضا (۱۳۹۱). توسعه محلی و منطقه ای، از منظر رویکرد نهادی، تهران: انتشارات جهاد دانشگاهی.
- ۱۸) فیروزی، محمدعلی؛ امان پور، سعید و زارعی، جواد (۱۳۹۸). تحلیل بسترهای نهادی تحقق مدیریت یکپارچه در بازآفرینی شهری پایدار بافت های فرسوده (منطقه موردی: شهر اهواز)، فصلنامه پژوهش های جغرافیای انسانی، دوره ۵۱، شماره ۴، صص ۸۹۱-۹۰۹.
- ۱۹) قناد، فاطمه و صرافی، مظفر (۱۳۹۸). برنامه ریزی راهبردی توسعه محله آخوند شهر قزوین با رویکرد بازآفرینی اجتماع محور، پژوهش های جغرافیای برنامه ریزی شهری، دوره ۷، شماره ۲، صص ۲۲۰-۲۳۹
- ۲۰) میرزایی ارجنکی فاطمه و شبانی شهر رضا، امیرحسین (۱۳۹۹). در ارزیابی طرح بازآفرینی بافت فرسوده شهری با رویکرد مشارکت مردمی در محله همت آباد اصفهان، فصلنامه جغرافیا و مطالعات محیطی، دوره ۹، شماره ۳۴، صص. ۱۱۹-۱۳۴.
- ۲۱) ویسی، فرزاد؛ مرادی، اسکندر و دیوانی، آرمان (۱۳۹۹). مقایسه ظرفیت بازآفرینی شهری پایدار در محله هایی با بافت فرسوده و غیررسمی شهری (مطالعه موردی: شهر مریوان)، پژوهش های جغرافیای برنامه ریزی شهری، دوره ۸، شماره ۱، صص ۴۵-۷۱.
- 22) AdinehVand, A., Asghar, H. & Ghadami, M. (2013). A Survey of Municipal Performance in Good Urban Governance (Case Study: Babolsar), Journal of Urban Management, Vol.11, No.31, pp. 41-64.
- 23) Alaeibuschin, M. (2020). The study of the effect of urban regeneration on the development of social capital (Case study: AliGhapoo Ardabil Walking), Iranian Journal of Social Development Studies, Vol.12, No.4. pp. 137-149. [persian].
- 24) Arzmani, M., Watanparast, M. & Motamedi, M. (2020). Participatory Strategies in Developing Bojnourd Reconstruction Indicators for Sustainable Development, Journal of Islamic Arts Studies, Vol.16, No.38, pp.17-29. [persian].
- 25) Ariana, A, Kazemian, Gh. & Mohammadi, M. (2020). Conflict Management Model of Urban Reconstruction Stakeholders in Iran (Case Study: Hemmatabad neighborhood of Isfahan), Quarterly Journal of Urban Studies, Vol.5, No. 35, pp.117-132. [persian].
- 26) Asadpour, A., Entezari, A. & Ahmadi, K. (2018). Formal and informal social participation and its effective factors (Case study: Amol city), Journal of Applied Sociology, Vol.3, No.29, pp. 67-86.
- 27) Barghomadi, H, Abdollahi, A. (2019). Fuzzy analysis of social participation of Tehran citizens, Iranian Journal of Social Development Studies, Vol. 12, No.1, pp. 69-87. [persian].

- 28) Baker, M., Coaffee, J. & Sherriff, G. (2007). Achieving successful participation in the new UK spatial planning system. *Planning Practice and Research*, Vol.22, No. 1, pp. 79–93. <https://doi.org/10.1080/02697450601173371>.
- 29) Battisti, A., Barnocchi, A. & Iorio, S. (2019). Urban Regeneration Process: The Case of a Residential Complex in a Suburb of Rome, Italy. *Sustainability*, Vol.11, No.21, pp.61-22. doi:10.3390/su11216122.
- 30) Cabinet, N. (2005). Improving the prospects of people living in areas of multiple deprivation in England. A Joint Report with the Office of the Deputy Prime Minister.
- 31) Clark, J. & Wise, N. (2018). *Urban Renewal, Community and Participation, Theory, Policy and Practice*, Publisher: Springer; 1st Ed.
- 32) Clarke, N. & Cochrane, A. (2013). Geographies and politics of localism: The localism of the United Kingdom's coalition government. *Political Geography*, Vol. 34, pp. 10–23.
- 33) Development System Consulting Company. (2016). *Urmia City Master Plan, Road and Urban Development of West Azerbaijan Province*. [persian].
- 34) Della Spina, L. (2019), Multidimensional Assessment for “Culture-Led” and “Community-Driven” Urban Regeneration as Driver for Trigger Economic Vitality in Urban Historic Centers. *Sustainability*, Vol.11, pp. 72-37.
- 35) Dixon, T., Otsuka, N. & Abe, H. (2011). Critical success factors in urban brownfield regeneration: an analysis of ‘hardcore’ sites in Manchester and Osaka during the economic recession (2009–10). *Environment and Planning A*, Vol.43, No.4, pp. 961-980.
- 36) Faramarzi, M, Zeinaliazim, A. (2018). Evaluation of managerial performance of Tabriz after the establishment of the Islamic Council of Tabriz, *Geography (Regional Planning)*, Vol.9, No.1, pp.445-458. [persian].
- 37) Farajirad, Kh. & Kazemian, Gh. (2012). *Local and regional development, from the perspective of institutional approach*, Tehran: University Jihad Publications. [persian].
- 38) Firoozi, M.A., Amanpour, S. & Zarei, J. (2019). Analysis of Institutional Contexts for Realized Integrated Management in Sustainable Urban Reconstruction of Dilapidated Tissues (Case Area: Ahvaz), *Human Geography Research*, Vol.51, No.4, pp.891- 909. [persian].
- 39) Ghanad, F.& Sarrafi, M. (2019). Strategic planning for the development of Akhund neighborhood in Qazvin with a community-based regeneration approach, *Geographical Research of Urban Planning*, Vol.7, No.2, pp. 220-239. [persian].
- 40) Hejazi, S.J. (2020). Evaluation of people's participation in the implementation of urban regeneration plan (Case study: worn-out central texture of Ahvaz), *Geographical Engineering of the Land*, Vol.4, No.7, pp. 117-132. [persian].
- 41) Khalilollahi, A. (2014). *Creating social life in urban spaces*. 2nd International Congress of Structure, Architecture and Urban Development, Tabriz.
- 42) Le Dantec C, A (2015) Planning with crowdsourced data: Rhetoric and representation in transportation planning. In: *Proceedings of the 18th ACM conference on computer supported cooperative work & social computing (CSCW '15)*, pp. 1717–1727. New York, NY, USA: ACM.
- 43) Li, C., Jiang, S., Li, N. & Zhang, Q. (2018). Influence of social participation on life satisfaction and depression among Chinese elderly: Social support as a mediator. *Journal of community psychology*, Vol.46, No.3, pp. 345-355.
- 44) Marta, B. & Giulia, D. (2020). Addressing Social Sustainability in Urban Regeneration Processes. An Application of the Social Multi-Criteria Evaluation. *Sustainability*, 12(18), 7579. doi:10.3390/su12187579.
- 45) Mirzaei Arjanki, F. & Shabanishahrreza, A.H. (2020). in evaluating the project of regenerating the worn-out urban fabric with the approach of public participation in Hemmatabad neighborhood of Isfahan, *Geography and Environmental Studies*, Vol.9, No.34, pp.119-134. [persian].
- 46) Mousavinejad, M.S. (2016). *Reconstruction of worn texture with emphasis on participation, Case study: Sanbolistan neighborhood (Isfahan region 3)*, M.Sc. thesis, Institute of Higher Education, Faculty of Architecture - Urban Planning. [persian].

- 47) Nejadebrahimi, A. & Nejdaghi, N. (2018). Development of a conceptual framework for community-based urban regeneration based on education in historical contexts, *Quarterly Journal of Urban Planning Knowledge*, Vol.2, No.3, pp.21-34.
- 48) Panahi, M.R. & Dehghani, H. (2012). A Study of Factors Affecting Students' Happiness with Emphasis on Social Participation, *Journal of Applied Sociology*, Vol.23, No.3, pp. 1-18. [persian].
- 49) Payavastegar, Y, Mohammaddoost, S, Heidari, A.A, Rahimi, E, (2017), Mentality assessment on the performance of urban worn-out facilities facilitation offices in the process of sustainable urban regeneration (case study of Shiraz metropolitan facilitation offices), *research and Urban Planning*, Vol.8, No.30, pp. 225-244. [persian].
- 50) Pirahi, N. (2016). A Study of Formal and Informal Social Participation of Women in Tehran, *Special Issue on Women and Society*, Vol.1, No.22, pp. 137-156. [persian].
- 51) Quick K.S. & Bryson, J. (2016). Theories of public participation in governance, *Handbook in Theories of Governance*, edited by Jacob Torbing and Chris Ansell, Edward Elgar Press.
- 52) Rajabi, A. (2011). The Methods of citizen participation in the process of Urban development, *Journal of Environmental Based Territorial Planning (AMAYESH)*, Vol.4, No.12; pp.101-116.
- 53) Roberts, P. W. & Sykes, H. (2017). *Urban Regeneration*, SAGE Publication, London, UK: 86.
- 54) Soltani, Z. (2017). A Study of the Status of Public Participation in Recreating Inefficient Urban Areas and Its Impact on Improving the Quality of the Urban Environment (Case Study: Atabak Neighborhood, District 15, Tehran), M.Sc. Thesis, Payame Noor University, Payame Noor Center Pakdasht. [persian].
- 55) Statistics of Urmia Municipality (2019). Population Department, Vol. 5, Urmia Municipality Beautification Organization. [persian].
- 56) Verma, N. (2007). *Institutions and Planning: An analogical inquiry*. In N. Verma (Ed.), *Institutions and Planning* (pp. 1-16). Boston: Elsevier
- 57) Veisi, F., Moradi, E. & Diwani, A. (2020). Comparison of sustainable urban regeneration capacity in neighborhoods with dilapidated and informal urban context (Case study: Marivan city), *Geographical Research of Urban Planning*, Vol.8, No.1, pp.45 -71. [persian].
- 58) Wang, A., Hu, Y., Li, L. & Liu, B. (2016). Group Decision Making Model of Urban Renewal Based on Sustainable Development: Public Participation Perspective. *Procedia Engineering*, No.145, pp.1509–1517. <https://doi.org/10.1016/j.proeng.2016.04.190>.
- 59) Weijs-Perrée, M., Van den Berg, P., Arentze, T. & Kemperman, A. (2017), Social networks, social satisfaction and place attachment in the neighborhood, *REGION*, Vol. 4, No.3, pp133-151 <https://doi.org/10.18335/region.v4i3.194>.
- 60) Wilson, A., Tewdwr-Jones, M. & Comber, R. (2017). Urban planning, public participation and digital technology: App development as a method of generating citizen involvement in local planning processes. *Environment and Planning B: Urban Analytics and City Science*, Vol. 46, No. 2, pp. 286-302. <https://doi.org/10.1177/2399808317712515>.
- 61) Zheng, H. W, Shen, G. Q. & Wang, H (2014), A review of recent studies on sustainable urban renewal (41) , Hong Kong: Habitat International, pp. 31-47.
- 62) Ziari, K., Hatami A. & Mesbahi S. (2017). Investigating the effective factors on increasing social participation with emphasis on the sense of belonging to a neighborhood (Case study: Nurabad Delfan). *Urban Social Geography*, Vol.4, No. 2-11, pp.69-86. [persian].